

ták majmolását látja az ember. Ellenben a sèvres-i porcellángyár újjászületését találó és tanulságos módon hangsúlyozza.

A KÉZIMUNKA KÉPEZI A NŐK-nek az iparművészet körébe vágó legnépszerűbb tevékenységét, s mégis ez a nagy kedveltségnek örvendő munkálkodás nyújt legtöbb alkalmat a jó ízlés ellen elkövethető sérelmekre. Sok piciny kéz véresre szurkálja magát, sok ragyogó szem fénye törik meg, s az eredmény úgyszólván semmi: a lakások megtelnek banális, művésztelen párnákkal, terítőkkel, függönyökkel és más egyebekkel. Az „előnyomdák“ nevetségesen együgyű mintái és elkezdett munkái grasszálnak a névnapok s ünnepélyek ajándékai közt; a melyek a helyett, hogy igazi díszei lennének a lakásnak, csak fölösleges terhét képezik.

Ujabban a németek, különösen Bécsben és Darmstadtban, az angolok nyomán ez irányban is a művészeti kivánalmak kielégítésére törekednek. Mert csakugyan, ha az otthon légköre válik a művészeti nevelés egyik tényezőjévé, kiszámíthatatlan annak kulturális és nemzetgazdaságtani hatása. A darmstadti Koch-cég egész sorát a pályázatoknak női kézimunka-tervezetekre tűzte ki, s az általa elért szép eredmény egész Németország női kézimunkálata irányításánál befolyással van. (Külön kötetben is megjelent a pályaművekből egy szemelvény.) A komplikált, ideg- és szemrontó technikák száműzettek s egy egészségesebb áramlat hódít, a melynél az egyszerűség mellett csakis az ötletesség érvényesül. Az egyszerű, de művészi tervezet és az egyszerű, de becsülettel készített módban rejlik a hatás titka.

A divatlapok mellékletei még nem érzik az idők fordultát, oda még nem hatolt be a friss levegő. Vannak ugyan példák, mint a berlini „Frauen-Zeitung“, a „Wiener-Mode“ (magyar fordításban is terjeszti a bécsi ízlést), a melyek nagy súlyt helyeznek arra, hogy kézimunka mintáik modernnek és művésziessé legyenek, de jórészt kibécsült még a reneszánsz és barokk, a papucsóratartó és a csizmahúzó díszítésére szolgáló ötgöngyözemes Lohengrin vitéz.

A KÖNYV MÚZEUMÁT KÉSZÜL-nek felállítani Párisban. Fontain a városi Estienne-intézet igazgatója az 1900-iki

kiállítás ötletéből mindazokhoz felhívást intézett, a kik a világtárlaton könyv- vagy graphikai szakmában részt vettek, hogy a nyomdászat és a sokszorosító művészetre vonatkozó kiállítási tárgyukat ajándékozzák az alapítandó múzeumnak. Már eddig is sok fénykép, könyvtábla, metszet, galvano stb. érkezett be, úgy hogy ezek elrendezését meg lehetett kezdeni.

PÁLYÁZATOK.*

A florenci Alinari-cég hirdet pályázatot Dante Divina Commediájának két énekéhez való illusztrációra. Az egész két fejléc, két záró- és két szövegképből álljon. Első díj 500 lira, második díj 250 lira. A nyertes megkapja mind a 34 ének illusztrálását. Pályázati határidő 1901. március 1.

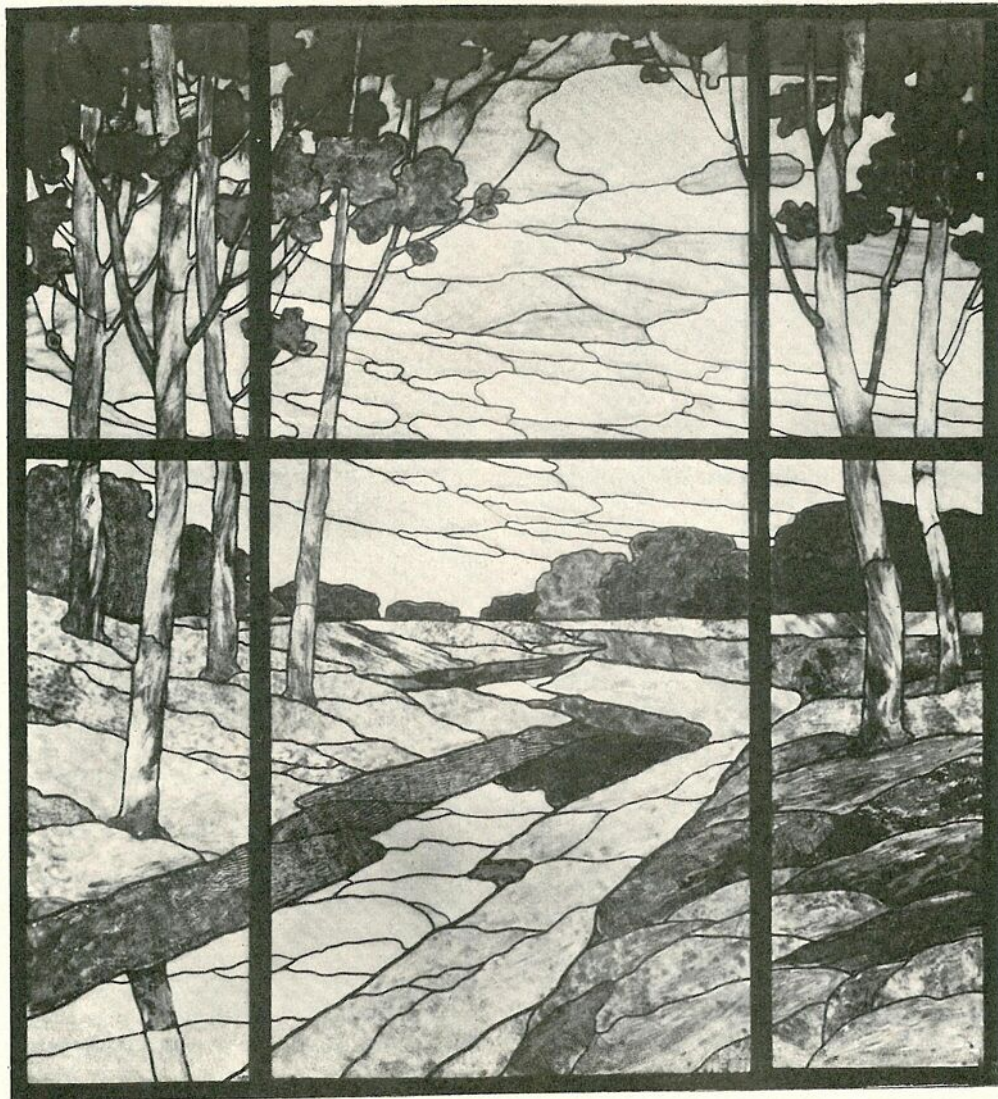
A darmstadti Koch-cég utján egy műbarát házának belső díszítésére hirdet pályázatot. Kifizetett díj összege 7440 kor. Határidő 1901. március 25.

SZAKIRODALOM.

SZANA TAMÁS: SZÁZ ÉV A MAGYAR MŰVÉSZET TÖRTÉNETÉBŐL. 1800—1900. 235 szövegképpel és 30 önálló melléklettel. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium támogatásával. Budapest, Athenaeum, 1901. Ára kötve 40 korona.

A magyar művészetnek immár szárnnyai vannak. Röpülésében versenyre kél régibb kulturájú nemzetek művészetével. S dacára ennek a fejlettségi foknak, a hazai művészetek története egységes összefoglalásban mindekkorig nem jelent meg. Mintha abban a lázas sietségben, melylyel sok-sok mulasztásainkat helyre akartuk ütni, egészen megfeledkeztünk volna a múlttól.

*Minden egyes pályázatról bővebb részleteket az iparművészeti múzeum és iskola könyvtárában lehet megtudni. A külföldi pályázatok közül csakis azokat közöljük, a melyeken magyar honpolgár is részt vehet.

OPAESCENS ÜVEGMOZAIK.
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE WALTHERR GIDA.

A pótlásra most Szana Tamás vállalkozott. E szorgalmas írónk eddig levelenkint érdemelte ki műtörténeti munkásságával a babérokat, a *Száz év a magyar művészet történetéből* című munka után azonban egy egész marokra tarthat számot.

Eredeti kutatás alapján összegyűjtött adatok szerves összefüggésben való előadását kapjuk itt. A száz év története úgyszólván az egész magyar művészet

története. Kezdetre nagy küzdelem s az első munkások működése csak lenézett próbálkozás. Csakhamar azonban kezd éledni a nemzeti eszmével, irodalommal egyetemben a törekvés nemzeti művészet után; megindul a harc a külföld áramlata s az itthoni közöny ellen. A haladás lassú, még hozzá abba is beleront a szerencsétlen közállapot. Az igazi művészek pályája Magyarországon zsákutcává vált. Csillagaink — Markó, Zichy — ide-

SZALON BUTOROK
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZ. TROJÁN JAKAB.

genben fénylettek. Oka ennek az volt, hogy a múlt század derekának politikai helyzete mindent elsöpréssel fenyegetett, a mi magyar. Az általános elcsüggedés korában csak a történelmi festészet talált titkos művelőkre. A múltval való hivatkozás, az allegória enyhítette a nemzet fájdalmát.

A mikor aztán a magyar megkapta alkotmányát, megkapta nagy művészeit is. Egyszerre új élet pezsdült. Megalakult

a Képzőművészeti Társulat; igazi nagy festők, igazi nagy szobrászok álltak elő a tetterős nemzet kebeléből. Liezenmayer, Wagner, Böhm, Munkácsy, Benczúr, továbbá Izsó, Huszár, Klein, Tilgner. Újabban pedig az állam is felismerte a hatalmas kulturális erőt, a mely a művészetek ápolásában rejtőzik és a mecenások és bőkezű uralkodók nyomában lépve inkább körültekintéssel és tudással, mint pazarlással, hatalmas lendületet

hozott létre. Ma már külön palotában üli büszkén diadalait a magyar művészet. A száz év története jó jelek közt záródik.

Szana művénél nagy súlyt helyezett annak díszes kiállítására. A szedésen is érezhető a gondos szem és a szöveg közé arányosan hintett kísérő képek nyomása nagyrészt elsőrangú. Pompások különösen a fénymetszetek. Látszik, hogy egy áldozatra kész kiadótulajdonos állt szolgálataiba a szerzőnek, művészeti és technikai erejével. Ily körülmények között méltányos a kolofon, a hol a főgépmestert is megnevezik, a kinek a mű előállítása körül nem csekély az érdeme. Mégis nekünk úgy tetszik, hogy a könyv legexponáltabb két oldala, a kolofon és a címlap sikerült legkevésbé; a mi nem von le ugyan éppen semmit az egész mű nyomdászati értékéből.

Habár az Athenaeum nyomdai intézetének magas színvonalát készségesen ismerjük, mégsem hallgathatunk el egy pár megjegyzést a stílszerűség érdekében. Laurence Housman-nak a George Bell cég Rosetti kiadásához készült könyvtábla-tervezetét elég művésziesen alkalmazták Szana e művénél. De a betűk nemes formáihoz is igazodni kellett volna; a magyar felírás farkacskákkal ellátott betűi nincsenek kellő összhangban a diszítés angol karakterével. Továbbá a barok-ízű belsőtábla-papír (előzék-papír) sem szerencsés átmenet a szövegszedés reneszánsz antiquáihoz. Mind e mellett azonban a *Száz év a magyar művészet történetéből* belső tartalmánál és nyomdászati kiállításánál fogva a magyar könyvpiac legelőkelőbb termékei közé tartozik.

m.

MIHALIK JÓZSEF: A ZOMÁNC.
Pozsony-Budapest, 1901. A Stampfel-féle tudományos zsebkönyvtár kiadása. Ára 1 korona 20 fillér.

Csak nem régiben ismertettük Mihalik József, iparművészeti múzeumunk öröknek nagyszabású munkáját, a mely a kassai ötvös-céhhel foglalkozik s az Akadémia kiadásában jelent meg. Még egy év sem múlt el ennek az alapvető munkának a közrebocsátása óta s megjelent a zománccról szóló könyve, a melyet ismét hézagpótlónak kell dicsérnünk. Néhány, folyóirataink régi évfolyamaiban eltemetett, szüksézáví s csupa részletkérdéssel foglalkozó cikken kívül magyar nyelven közönségünk eddig alig szerezhetett magának tájékozást az ötvös-

ség azon tehnikájáról, a mely az iparművészetnek mindenkor a legjobban fölkarolt ágát a legtöbb eredeti művészi vonással gyarapította s a mely Magyarországon, nemzetünk fényt és pompát kedvelő természetének megfelelően, szintén nagy virágzást ért el.

Tudományos alapossággal, de könnyed stílusban megírt könyvének az anyagát Mihalik kitűnően rendezte el s a nélkül, hogy a még vitás kérdések aprólékos részletezésébe mélyedne, világosan fejteget s tár elének mindent, a mit a zománccról a műtörténelmi tudomány eddig megállapított. A magyar emlékek kapcsán azonfelül számos új adattal is gyarapítja ismereteinket, a mely adatok e téren folytatott speciális kutatásainak a jelentős eredményei.

A zománccművészet tehnikája mivoltának a tüzetes ismertetésével vezet be könyvét szerzőnk s ezzel kapcsolatban helyes definícióját adja a zománc egyes főbb fajainak: a rekeszes, a vésett aljú, a festő-zománccnak, mely utóbbi nyomában a zománccal rokon niello tehnikára is kiterjeszkedik s az úgynevezett hideg zománccra, a lakkfestésnek ezen, különösen Itáliában s zománccmunkák javítására alkalmazott sajátos nemére.

A zománccművészet történetének a tárgyalása folyamán, a mely a régi Egyiptomban kezdődik, Mihaliknak bő alkalma nyílik a főbb zománccoló tehnikák különböző nemeinek a beható taglalására is. Rendkívül találó a jellemzés, a melylyel azokat a változatokat illeti, a melyeket a zománcctehnikai idők folyamán az egyiptomiak után a görögöknél, a rómaiaknál, majd a népvándorláskori népeknél fölmutat. Ez utóbbiaknál az úgynevezett gránátreeszes ötvösművek elterjedésére vezet a kellő technikai ismeretek nélkül való kísérletezés, a melylyel az ókori népek zománccműveit utánozni, illetve pótolni akarják.

A rekeszes zománc főhelye Bizanc volt, a mely az ötvösség e tehnikája terén a keresztény kultúra alapján álló európai népeknek is a tanítómestere. Külön fejezetet szentel szerzőnk azoknak a bizanci emlékeknek, a melyek a Kelet fővárosából Európaszerte elterjedtek, a melyek közül a magyar szent koronán, s Constantinos Monomachos koronáján kívül Magyarország még nem egy kiváló emlékekkel dicsekedik. A zománc legrégebb faja: a vésett aljú zománc, a melyet a bizanci mesterek is ismertek, de művészeibb hatású tehnikájuk miatt elhanya-

golták, a XI. században új életre kel Nyugat-Európában s főleg a Rajna vidékén virágozik. Itália a hazája az áttetsző vagy lapos domborúműví zománcnak, mely itt a renaissance korában éri el virágzása teljét s hatással van Európa többi népeinek a zománcművességére is.

A zománc e fájának egyik neve a magas domborúműví zománc (email de ronde bosse), a melynek leghíresebb emléke Mátyás király kalváriája az esztergomi kincstárban.

A Franciaországban, még pedig különösen Limogesben, nagy tökélyre vitt festő zománc tárgyalása nyomában, röviden a keletázsiai és orosz zománcra tér át Mihalik, a ki ez utóbbi kapcsán a rendelkezésre álló szűk tér miatt nem terjeszkedhetett ki behatóbban az orosz-magyar művészeti érintkezésekre, a melyek emléke Mátyás király korából ránk maradt. Ezek eddig megoldatlan kérdésére világot vetni szerzőnk bizonyára maga is hivatottnak érzi magát s bizvást remélhetjük, hogy nem fogja elmulasztani az alkalmat s kutatásai folyamán figyelmével ennek az érdekes kérdésnek a tüzetesebb taglalására is rákerül a sor.

Könyvének csaknem a felét a magyarországi zománcnak szenteli sok szeretettel szerzőnk, sorra tárgyalván a nevezetesebb emlékeket, a melyek a zománc különböző fajáiból a La Tène-korszaktól kezdve napjainkig fönmaradtak. Magvas fejtegetései folyamán beható kritikáját adja a speciálisan magyar sodronyos-zománc eredetének. Lelkes szavakkal méltatja a virágzást, a melyet az ötvösség a zománcolási tehnikával kapcsolatban nálunk elért. Hasonlóan beható az ösmeretése a XVII. században virágzott sajátos festett zománcunknak, a melyet a XVIII. században elharapódzó idegen hatás szorít a háttérbe. A modern zománcművészet s a zománc hamisításának a története teszi még teljesebbé Mihalik tudományos színvonalon álló, alapos monografiáját, a melynek hasznavehetőségét nagyban fokozzák a pontos rajzok, a melyek lapjait díszítik. A könyv méltán számíthat nagy elterjedésre.

NAGY GÉZA: A MAGYAR VISELETEK TÖRTÉNETE. Rajzolta Nemes Mihály. Budapest, Franklin, 1900. Ára 80 korona.

A magyarnak, — mint a honfoglalás nagy forgatagában kelettről a Kárpátok és az Adria közé vetődött népnek — a

művészi, a festői iránt való különös hajlandóságát bizonyítja az a hatalmas mű, a mely a magyar nemzeti viselet történetét tárgyalja írásban és képben, s a mely monografia irodalmunknak kétségkívül egyik legbecsesebb terméke. Nemes Mihály, a festő, Nagy Géza a Nemzeti Múzeum régiségtárának őre alkották meg e történetet, amaz ecsettel és tollal szemléltető képét nyújtja elődeink nemes viseletének, ez pedig a történetíró és kutató tollával nyújtja leírását mindannak, a mit a nagy mű első része képben nyújt.

Minden ünnepségeknek nagy ereje van abban, hogy míg a nyugati államokban az elfogadott és szokásos díszöltöny a „sikkos“, de egyszerű frakk — addig a mi díszöltönyünk színben, gazdagságban, formában változatos ruha, a manap úgynevezett: „díszmagyar“: a forgós kalpag, a prémes, paszomántos mente, a virágos attila, a sujtásos nadrág és csizma, a melyek gyakorlati szempontból szükséges függelékei, a boglár, a mentekötő, a gombok, a kardkötő és a sarkantyúk fényes és színjátékos pompája a szemnek hasonlíthatatlan szépet, gyönyörködtetőt, sőt káprázatot nyújt.

A mit ugyancsak kevés európai nemzet vallhat, azt mi vallhatjuk: nemzeti viseletünk: *tradicio*. Nemzeti viseletünk minden darabjának meg van a maga története, fejlődési folyamata, melynek épp úgy vannak korszakai, mint nemzetünk hol fényes, hol vértől, hol a háború tűzétől vörös történetének. A vegyes házból származott királyok változékony korszaka ugyancsak gyakran másítja meg az Árpád-házból való királyok idejének viseletét. Az Anjouk az olasz, a Jagellók a lengyel divatot hozták magukkal otthonukból. A török világ a kelet ízlésével, a kelet pompájával termékenyíté meg a magyar öltözetek díszítését, formáját, a Habsburg-ház, — az osztrák, — a német viszonyok korszaka is rányomta bélyegét... Mint a nemzet története, úgy változik a viseletek története is és a változások olykor haladványos, olykor visszatérő rendszeren rendszere kellett ahoz, hogy a szkitha-szarmata viseletből, délibábos alföldünk csikósainak, gulyásainak szűrős, gatyás viselete lett.

A vezérek, a királyok pazar öltözete, a hadi esélyeknek kitett katonák, zsoldosok fegyverálló ruhája, a főurak díszöltönye, a köznemesség mindég festői, a papság mindég egyszerű köntöse, a nép szegényes gunyája — mind, mind a magyar népnek, a par excellence keleti

TÁJKÉP.
 OPALESCENS ÜVEGBŐL.
 RÓTH MIKSÁTÓL.

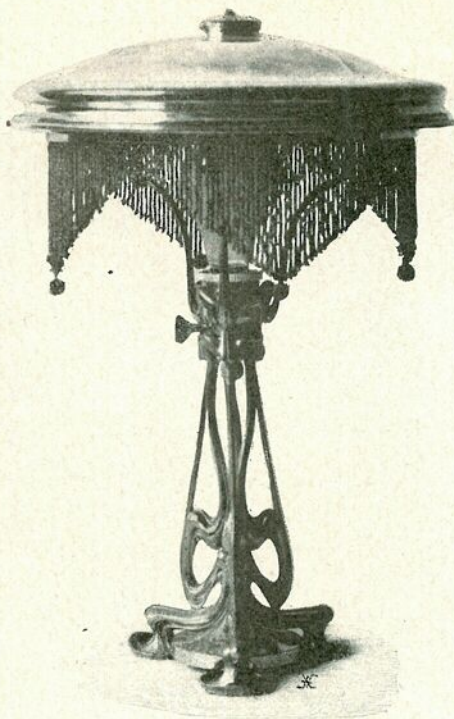
TÁLALÓ.
 TERV. HIRSCHLER MÓR.
 KÉSZÍTETTE
 BERNSTEIN K. H. ÉS FIA.

ORSZÁGOS
 KÖNYVTÁR

ASZTALI VILLAMOS LÁMPA.
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE KULCSÁR ÉS TÁRSA.

MARATOTT KÉTRÉTEGŰ ÜVEGEDÉNY.
SOVÁNKA IMRÉTŐL (ZAY-UGRÓC).

FALI VILLAMOS LÁMPA.
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE
SÁRVÁRY JÁNOS.

ÜVEGMOZAIK ABLAK.
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE WALTHER GIDA.

fajnak a festői, a pittoresk és főleg a szép iránti nagy fogékonyságáról tanuskodik.

Ha végig lapozzuk azt a nagy könyvet, mely címéül e cikkely címét viseli — magunk előtt látjuk azt a fényes históriát, a mely ma már befejezett egész képez és gazdagságával, értékességével és szépségével a monographiák legérdekesebbjeinek első sorába sorakozik.

Negyven színes és hetven fekete táblán — összesen mintegy kilencszáz öltözet képe és rajza látható e könyvben s ezeken kívül tizenöt-húsz lapon a magyar öltözet díszjeinek motívumai fegyverek és éksze-

rek találhatók, melyekhez Nagy Géza 21 ívnyi szöveggel csatol.

E felsorolt adatok meggyőzően bizonyítják, hogy „*A Magyar Viseletek Története*“ az úttörő munkáknál szokatlan bőséggel és alaposággal kutatja fel tárgyának minden körét.

Eddig a magyar viseletről csak báró Radvánszky Bélának becses munkájában (*Magyar család és társasélet a XVI. és XVII. századokban. I. kötet 1896.*) olvashattunk, de itt szerző érdekes fejtegetésének alapját nem a fenmaradt művészeti emlékekből meríté, de okmányokból, s így

OPALESCENS-ÜVEGMOZAIK.
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE WALTHERR GIDA.

a munka megírásánál, megértésénél és felhasználásánál igen sok volt a *képzeletre* bízva. Most Nagy Géza szövege és Nemes Mihály rajzai — egymást segítve — mindent megvilágosít, a mi e téren homályos vagy kétséges volt. Ime, *belső* nagy sikerének egyik bizonyos jele.

De a mű *külső* sikere is nagy. Művészeink, iparművészeink, történetíróink, szépíróink és iparosaink most már meríthetnek inspirációt, anyagot, adatot a mult *külső* fényének történetéből. Megnyílt a lezajlott évszázadoknak, azok szereplő egyéniségeinek *külső* képéhez vezető

adatok tárháza. Nem vagyunk arra kényeserítve, hogy egy még oly csekély adatot is aprólékos, rengeteg időt igénylő kutatásokkal szerezzük meg, nem kell bibliographiákban böngészniük a szerte található silány adalékokért — és a mi fő — nem vagyunk kénytelenek a magyar öltözeteket — a leginkább saját ízlésük szerint dolgozó *külföldi* kosztüm munkákban tanulmányozni.

Ajánljuk iparművészeink és az iparművészetben kedvüket lelő közönségünk figyelmébe ezt a kiállításában is pompás művet.
Rexa Dezső.

A BUDAI KRÓNICA. — **FRAKNÓI Vilmos** bevezető tanulmányával fakcímile lenyomatban kiadta Ranschburg Gusztáv. Budapest, 1900. Ára 20 korona.

A legelső magyarországi nyomtatvány a *Chronica Hungarorum*. Mátyás királynak a tudományokért és szépművészekért lelkesedő egyik híve Karai László, ó-budai prépost és alkancellár tizenhat évvel az első nyomtatott könyvnek megjelenése után meghívta volt a velencei Hess András mestert és 1473-ban könyvnyomtató műhelyt rendezett be Budán. Bár a könyvnyomtatás meghonosításában hazánk Angliát, Spanyolországot és Ausztriát is megelőzte, a nyomdászat első föllépésével még sem aratott sikert. A magyarországi könyvkedvelők, élén a bőkezű királylyal elég gazdagok voltak arra, hogy a szebb és pompázóbb kéziratokat fizessék meg, az olcsóbb, de művésziertlenebb nyomtatvány helyett. Így a budai nyomda is rövid szereplés után, két mű kiadásával feloszlott. Az első és becsesebb terméke, a Budai Krónika, hét példányban maradt fenn. Ranschburg kiadása a Nemzeti Múzeumban őrizett példány hasonmása. Fraknói Vilmos tanulságos és részben eredeti kutatások alapján készült bevezetéssel látta el e kiadványt, a mely nyomdásztörténeti szempontból is fölötte sok értékkel bír.

A Budai Krónika betűi egykorú olasz nyomtatványokéihoz hasonlóak, csakhogy a Hess által Budán metszett patricok, a mely után a betűöntéshez szükséges matric készült, nem bírta már visszaadni az olasz reneszánsz finom, kerekded és precíz antiquáit. Mindazonáltal az egy oldalra eső 33 soros oszlopok kellemes, képszerű hatást adnak. S a betűk egyhangú mozaikjához igen jól illenek a kézzel utólag berajzolt vörös kezdőbetűk s egyéb díszítő vonalak.

TARCAI GY. RÉGI MAGYAR MŰVÉSZEK ÉS MESTEREMBÉREK. Budapest, 1900. Wodianer. Ára 60 fillér.

Az Iparosok Olvasótárában jelent meg e könyv és dicséret illeti Mártonfy Márton osztálytanácsost, mint szerkesztőt, hogy ezt ott jelentette meg. A tudományosan népszerű irodalomnak mindig nagy a haszna, különösen ha olyan, hogy benne a szigorú tudományos alap mellett a szellemes feldolgozás és rövid teljesség is érvényesül. Tarczai stílusa pedig egyszerű, kedves csevegés, nem affektáltan szalonnias, hanem oly

igazán közvetlen hang, mely a tudományt nem rátartólag híreszteli, hanem egyszerűen, mesterkéletlenül meséli el; az ifjúság, az egyszerűbb ember lelkéhez szól, de nincs olyan magasfokú képzettség, a mely szintén tanúltsággal ne hallgathatná.

Tarczai e könyvében azt mutatja be, hogy Magyarország mily előkelő helyet foglalt el művészi iparával és művészetével már a múltban is Európa ily irányú mozgalmában. Végig vezet az olvasót a román kortól kezdve a XIX-ik századig a művészet valamennyi korszakán, mindenütt kijelölve Magyarország szerepét, a mennyire a hiányos adatgyűjtés mellett erre képes volt. Sok parlagon heverő adatra maga is rámutat. Főleg azonban arról szól, hogy mily szoros kapcsolatban állt nálunk is a művész és mesterember addig, míg nemzeti önállóságunk a Rákóczy szabadságharc leveretése után csorbát nem szenvedett.

Szerző sok dolgot érint, a miről tudna bizonyára többet is írni. Örömmel és érdeklődéssel várnók folytatását művelődéstörténeti vázlatainak. Ennél mi sem szolgálhat nagyobb buzdításul az iparosok számára ahhoz, hogy régi eleik nyomdokait kövessék. Mert a magyar iparművészet is olyan mag, melyet századokkal ezelőtt ültettek el, s belőle most várhatjuk csak a termő ág növést, a fája életerős, s mint látjuk, az idők megrázták ugyan, de meg nem döntötték. —ó.

DIVALD KORNÉL. MŰVÉSZET-TÖRTÉNETI KORRAJZOK, BEVEZETÉSŰL A KÉPZŐMŰVÉSZETEK EGYETEMES TÖRTÉNETÉBE. Budapest, Szent-István-társulat, 1900. Ára kötve 2 korona 40 fillér.

Közműveltségünk egyik fájdalmas tünete a művészeti és műtörténeti érzék fogyatékosága. A köztudatban csak sejtelemszerűleg élnek a képzőművészet nagy alakjai s monumentális műalkotások sokkal ismeretlenebbek a vele egyenlő rangú irodalmi termékeknél. Phidiásról Rodinig, az egyiptomi képirókról Munkácsyig átvett frázisok jutnak csak a magyar közönség közé. Annál kevésbbé ismeretes a fejlődés összefüggő története.

A nemzeti műveltség pedig nem nélkülözheti a művészet történetének ismeretét, mert a múlt ismerete vezet a múlt megbecsüléséhez. Hazánk története is azt bizonyítja, hogy műemlékeinkben német, török és tatár együtt sem vitt végbe annyi pusztítást, mint a tudatlanság egy-

maga. Ha tehát annak fontosságát birjuk méltányolni, ha megértjük, hogy a közélet mennyire rászorúl a szép ismeretére és kultuszára, egyszeribe nagy jelentőségre emelkedik előttünk minden könyv, mely a művészet népszerűsítésére, terjesztésére vállalkozik. Nem azt a könyvet értjük, mely katalógusszerűleg csak neveket és dátumokat tartalmaz, a mely szakembereknek szolgál repertoriumként, hanem a melyben a fejlődés rúgója, a mozgató erők jelentősége, a szellemi és anyagi állapotok befolyása a művészetekre az úgynevezett nagyközönség számára van kellemes modorban előadva.

Ennek a közszükségnek megfelelően írta Divald Kornél *Művészettörténeti Korrajzait*. Mint fejlődött kapcsolatosan a művészet, korokon és népeken át egész jelen állapotáig, azt mutatja be. S címének megfelelőleg nem rendszeres műtörténeti szemponttal, nem szigorú tudományos módszerrel követi nyomról-nyomra a fejlődés részleteit; hanem széles vonásokkal festi meg korszakonként, a mit a kulturnépek az építészetben, a szobrászatban és festészetben alkottak magukból kiválott nagy mestereik által. Mintegy előiskola e könyv a további tanulmányokhoz. Művelt emberek tankönyve, a kik számára tanulságos és mégis szabad formában van közölve a művészettörténet anyaga. Mindenkit, a kiben van egy kis lelkesedés a szép, jó és igaz iránt, csalogatáshoz, hogy foglalkozzék a művészettel, mert az betölti szívet-lelket: szórakoztat, nemesít és boldogít. Tájékozást nyújt a nagy alkotások bűbájos világában s azok mestereit megérteti, intim közelségbe hozza, úgy hogy a művelt lelkekbe bele olvad a szép tisztelete és a szép gyönyörűsége.

Az első kötet az ókor és középkor képzőművészetét tárgyalja egész a XIV-ik század végeig. Kezdi Egyiptom csodálatraméltó képző- és iparművészetével, a mely a görög művészetben, építészet és szobrászatban leli folytatását és tökéletesedését, behatóan ismerteti a klasszikus népek művészetét. Vonzó formában jeleníti meg előttünk a görög szobrászatot, Phidiaszt, Skopaszt, Praxitelest s utódaikat, a görögök építészetét és úttörő festészetét, úgyszintén ezen hellén virágok római hajtásait. S folytatja a művészet történetét azon nagyszerű feltámadásokig, a midőn már a mai kultúra ősi hazáiban kialudt a szellem, s századok mulva ébredt csak más országokban újra a román, a csúcsíves s más középkori művészet képében

egész a legnagyobb reneszánszig. Az első kötet a XIV-ik századbeli olasz festéssel záródik.

Divald megtanult szépen írni, törekedni a kompozíció művészetére; azon lenni, hogy az olvasó közönség figyelmét lekösse — megannyi tulajdonság, melynek a műtörténetet író is jó hasznát veszi. S el is érte, hogy munkáját oly tanulsággal olvassuk, mint akármely műtörténetet s oly élvezettel, mint sok szépirodalmi dolgot nem: ha egyszer kezébe vette az ember, alig tud megválni tőle. Érdeket kelt az olvasóban. Nem doktrinér és nem is felületes. —r.

STILISME. ÍRTA ÉS RAJZOLTA
Boros Rudolf. Kiadja Stampfel K. Pozsony-Budapest. Ára 1 korona 20 fillér.

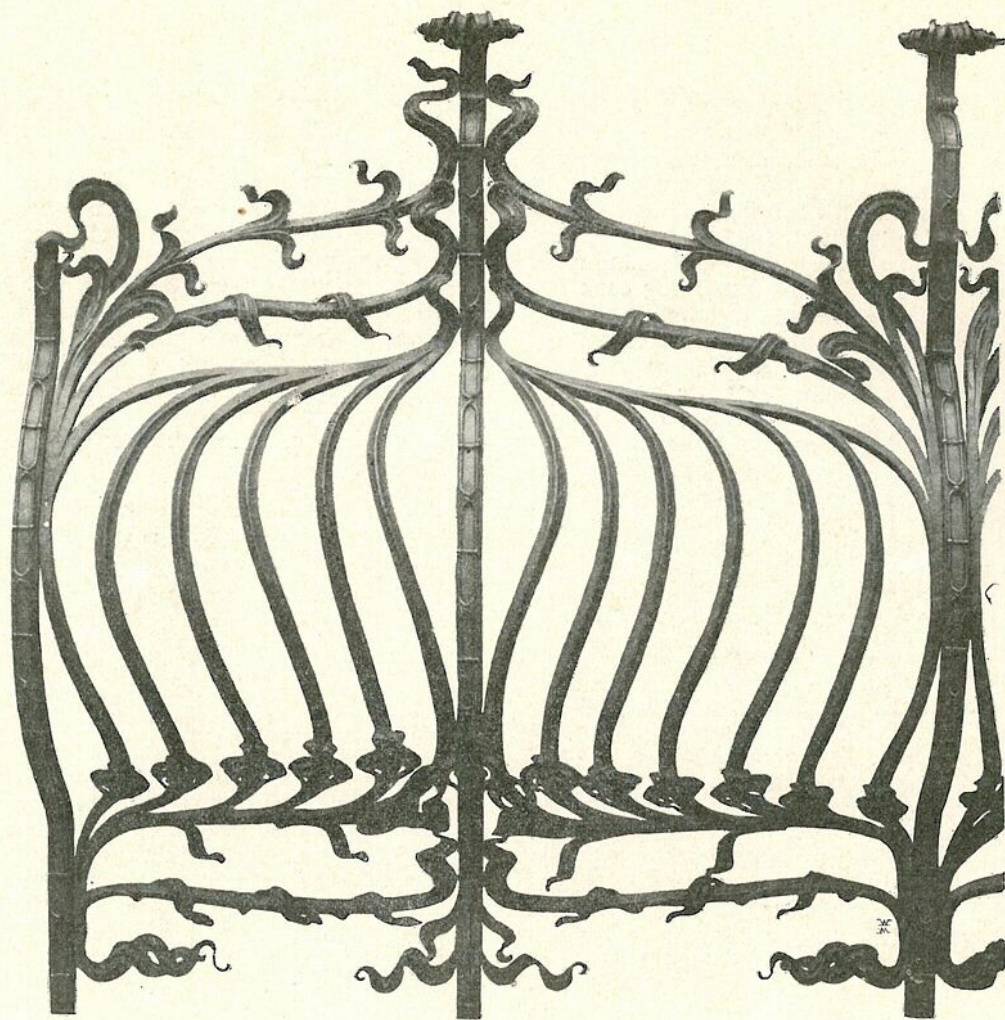
A szóban levő munkát a szerző nem a szakembernek, hanem a laikus számára írta, a ki abból elegendő útbaigazítást kaphat, hogy a főbb történelmi stílus-fajokat egymástól meg tudja különböztetni. Az ügyesen összeválogatott képek mindannyi jellegzetes példáit mutatják az egyes stílusoknak. Túlnyomó részük az építészet alkotásait ábrázolja; ezek mellett vannak még az egyes szemelvények a szobrászat, az iparművészet és a festészet köréből. A különböző stílusokat a szerző széles vonásokban jól érthetően jellemzi, úgy, hogy a könyv céljának teljesen megfelel. Kívánatos, hogy a tanuló-ifjúság körében is terjedjen. —n.

A VILÁG IPARMŰVÉSZETE PÁRISBAN
címekkel a Wodianer (Lampel R.) cég egy albumszerű művet adott ki, mely lapunk 1900 évi folyamában megjelent s a párisi kiállításra vonatkozó cikkeket s képeket magába foglalja. Ez összefoglaló kötet — azt hisszük — mégis széles körben el fog terjedni, mivel átöleli az egész világ e téren elért haladottsági fokát és mutatkozó törekvéseit. A mű ára 12 kor.

SZECESSZIÓ CÍMEN ÍRT LYKA
Károly, az ismert esztétikus, egy értekezést az Uránia tudományos színház számára. A címnek felvett latin szó Münchenből származott hozzánk, ott használták először azok a festők, a kik a mons sacerre vonuló elégedetlen rómaiak példájára különváltak a maradi művészek Glaspalastjából. A szó első értelmében a modernség komoly megjelölésére szol-

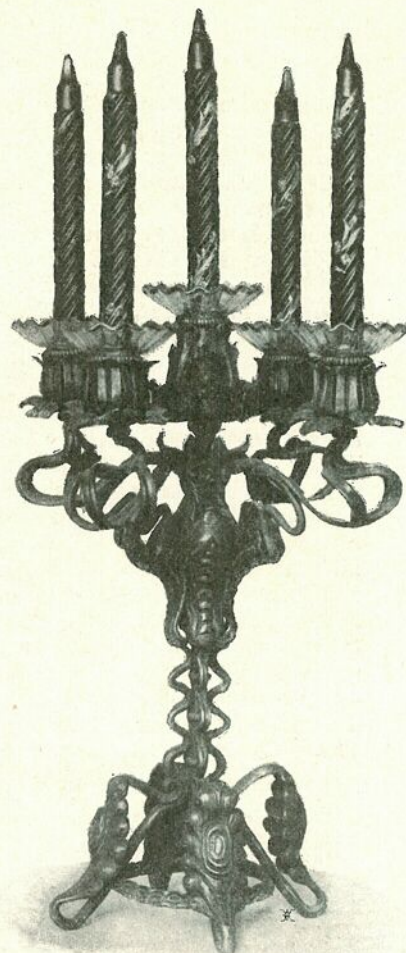
KOVÁCSOLT ERKÉLYRÁCS RÉSZLETE.
TERVEZTE BÁLINT ÉS JÁMBOR.
KÉSZÍTETTE FORREIDER ÉS SCHILLER.

gált. De a míg Bécsen át hozzánk jutott, annyi bolondot követtek el ez elnevezés alatt, hogy a tájékozatlanok Budapesttől Nagyváradig a szecesszió néven az új, de sületlen és ízléstelen ipari vagy művészeti termékeket értik csak.

Valószínűleg a reneszánszot is használták gúnyos értelemben mielőtt általános divattá vált volna. Az „új módin“ mindig szívesen csúfolkodnak. Lyka érdekes előadásával mindenestre hathatósan közremunkál az új szó és új irány komoly formában való elfogadtatásához.

Három részben csoportosítja a szecessziót. Az elsőben a születését adja elő. Csaknem egyszerre bontakozik ki Londonban Ruskin filozófiájától megindítva, Párisban a Rose-Croix-társaság révén és Münchenben a söröskancsók közt össze-

szövetkezett írók és művészek által a szecesszióknak nevezett új változat. Fürge lapok: a Jugend és Simplicissimus, komoly folyóiratok: The Studio, The Artist, La Plume, valamint a népes tárlatok eleven pezsgést, letűnt századok és távol keleti népek ízlésének hatását hozták forgalomba. Úgy hogy, mint a második részben látjuk és halljuk, az egész szellemi és anyagi életet áthatja a szecesszió. A műiparban csodákat művel. A művészet a népé lesz. Bútor, szőnyeg, bronz és üveg, arany és agyag, papír és szövet mind felfrissül az új díszítési mód jegyében. A harmadik részben a modern festészet- és szobrászattal ismerkedünk meg. A plakát és illusztráción kezdve a legmonumentálisabb alkotásokig mindegyik a modern ízlésben fogantatott. Chéret,

AJTÓPÁNT, GYERTYATARTÓ ÉS KOPOGATÓ.
KOVÁCSOLT VASBÓL.
KÉSZÍTETTE FORREIDER ÉS SCHILLER.

Mucha jelenik meg előttünk, Uhde, Böcklin, Stuck, Segantini, Wisthler, Klimt, Rodin és Meunier követik őket.

Lykát meg kell becsülnünk francia esszayistához hasonló világos írásáért, szónoki hevéeért s érdekesítő előadási módjáért. Köszönettel tartozik neki a publikum, az Uránia színház és főleg a modern művészet, a mely oly lelkes apostolra tett szert benne.

R. BEAUCLAIR. FARBIGE FLÄCHENMUSTER FÜR DAS MODERNE KUNSTGEWERBE. Julius Hoffmann, Stuttgart. Ára 72 korona.

A gomba módra egyre szaporodó újabb ornamentális díszművek közül alig akad oly minden ízében magas színvonalon álló munka, mint ez a főleg tapéta- és szövetmustrákat magába foglaló tartalmas gyűjtemény. Beauclair gazdag képzelő tehetségét, biztos, józan formaérzéke támogatja úgy, hogy eredeti s szellemes ötletekben bővelkedő tervezetei mentek a modernség túlzó szertelenségeitől. A mű 140 tervezetből áll, melyeket művészi kidolgozású színes litografiák mutatnak be.

BOROS RUDOLF. A RAJZOLÁS VEZÉRFONALA. Stampfel K. Pozsony-Buda-pest, 1901. Ára 1 korona 20 fillér.

Eddigélé alig van számbavehető munkánk, a mely a rajzolással foglalkozik. Szakembereink irodalmi munkássága e téren úgyszólván csak a megjelent rajzmintákhoz csatolt vezérkönyvek szerkesztésére s szaklapokban közzétett egyes alkalmi cikkekre szorítkozik. Ezért örömmel kell fogadnunk, ha egy arra hivatott és a kellő tapasztalatokkal bíró rajztanár áttekinthető egészbe foglalja össze nézeteit a rajzolás tanításáról s gyakorlati útbaigatásokat ad a tanítónak s a tanulónak egyaránt. Boros Rudolf lelkiismeretesen fogta fel kitűzött célját: a rajztanítás módszerét úgy adni elő, hogy az egy logikusan fölépített összefüggő egészet alkosson. Nem feszélyeztetni magát a fennálló tantervektől, nem volt tekintettel az egyes iskolákra, hanem csupán a rajzképességre való tanításra törekedett. Könyve két főrésze oszlik: az első a síkformákról szól, a második a térformákkal foglalkozik. Általában helyes s a modern rajztanítás elveivel megegyező nézeteket fejt ki a szerző, s rajztanáraink s a rajztanárságra készülő ifjaink sok hasznos tudnivalót találnak Boros művében. Különösen üdvös szolgálatot tehet a könyvecske

a kezdő rajztanároknak, miután tudvalevő, hogy a rajztanítás módszerét nem tanítják a rajztanárképzőben s így a rajztanárjelöltek e tekintetben általában teljesen készületlenül kezdik meg pályájukat. Hogy pedig ez a visszás állapot mily hátrányos a tanulószágra, azt mindazok tudják, a kik a rajztanárképzőből kilépve nyomban önállóan kezdtek tanítani. Boros könyvét 88 ábra díszíti, melyeket jó részben a szerző maga rajzolta. Melegen ajánljuk az érdeklődőknek figyelmébe. Gy.

DAY, LEWIS F. ALPHABETS OLD AND NEW. London, Batsford. Ára 7 korona. — Larisch, Rudolf. *Beispiele künstlerischer Schrift.* Wien, Anton Schroll, 1900. Ára 8 korona.

A betűtipusok keletkezésénél és fejlődésénél két szempont érvényesült mindig: először is olvasható betű alakzatok komponálására törekedtek, lehetőleg különböző, egymással össze nem tévesztethető formák által és másodsor a betűvetés gyorsaságát is célnak tekintették, a melynél fogva a hangzókat egyszerű és könnyen utánozható vonalakkal fejezték ki. De a betű e két szempont mellett nem tagadhatja meg szülőjét sem, a képet; minden korban többé-kevésbé a művészet is rányomta bélyegét, s a vonalak elrendezésével az olvasás és írási célszerűségein kívül a szépség ideálját megközelíteti.

A betűknek e szerint legfőbb törvénye az, hogy bennök a célszerűség és szépség egyesüljön. A külön-külön való szépség azonban még nem biztosítja azt, hogy kapcsolatban társaikkal is művészi hatást eredményeznek. Tehát a körvonalon kívül a művésznak figyelembe kell vennie azt a tért, mely két betű közé esik. A legtöbb betűköz kockalapot képez, a mi megkönnyíti az arányos elrendezést, de egyszersmind egyhangúvá is teszi sokszor a sort, ennél egy kis törekvés a változosság iránt artisztikus. A legarányosabb távolság az, ha a betűk közti tér alakjaiknak különbözősége dacára is egyforma.

Harmincnégy legújabb ízlésben tervezett abécét gyűjtött össze Larisch könyvében. A tervező művészek különféle nemzetekhez tartoznak s mindannyian a modern iparművészet tevékeny munkásai. Legtöbb a német, kiknél azonban még a mintaképek nagyon is érezhető nyomokat hagynak. Otto Hupp a schwabachi betűformát éleszti újra. Eckmannak pedig a japanizmus bevallott kultuszából fakadnak dekoratív betűi; meg-

frakturosított antiquáit reklámszedésre kitűnően lehet alkalmazni, mert talányos kompozíciók és a találgatás izgalmá magá is reklám. E két művészen kívül azonban alig produkál e téren Németországban valaki figyelemre méltót.

Az osztrákoktól (Olbrich, Mozer) nem lehet egy bizonyos gráciát eltagadni, de viszont az is tény, hogy sohasem monumentálisak és sokszor önkény szülte alakzatokat használnak.

Larisch a többi nemzetekkel igen mostohán bánik. Angliát nála csak Crane képviseli s Morris „arany típusai“ és hasonló alkotások egész kimaradtak könyvéből. A franciák közül Mucha plakátbetűit hozza egyedül; Auriol, a plaquette-művészek (Roty) feliratainak nemes alapformái s a fejlett amerikai típusok egészen hiányoznak gyűjteményéből.

Day könyve e tekintetben sokkal tökéletesebb. Elénkbe tárja biztos támaszúl a betűk alakzatainak szerkezeti fejlődését a múltban. Bepillantást enged a törvényszerűségekbe, a melyek uralkodnak a mai betűnk legelső képleteitől, a római versaloktól kezdve a középkoron és reneszánszon át egész a legmodernebb betűformákig. Carpenter, Wilson, Pearce s magának Daynek hímzés, fafaragású, sgraffitto stb. tehnikához készített, betűi érett és kiforrott típusok, a melyek épp annyi tudással, mint művészettel készültek. Látjuk, hogy Angliában a betűkérdésnél már rég túl vannak a kezdet própálgatásainál s Larisch könyvének azok veszik inkább hasznát, a kiknél az iparművészet művelése a másolásokból és utánzásokból áll; Day könyvét pedig azok forgathatják haszonnal, a kiknek van önálló egyéniségük és a törvényszerűségek feltárása után maguk is képesek önálló kompozíció alkotására. —ó.

A KÜLFÖLDI IPARMŰVÉSZETI lapok nagyjából a párisi kiállítás eredményével foglalkoznak s az egyes ágakban elért haladásról hoznak tanulmányokat. Ime egy bokréta a címekből:

Abels, L. Die Architektur der Pariser Weltausstellung. (Der Architekt, X.)

Becker, M. L. Das Kunstgewerbe in der Rue de Nations. (Innen-Decoration, VIII.)

Balmont, J. Le Pavillon de l'Union centrale des arts décoratifs. (Revue des arts décoratifs, VI.)

Der Bing'sche Pavillon L'Art Nouveau auf der Weltausstellung. (Decorative Kunst, IX.)

Frantz, H. The Art Buildings at the Paris Exhibition. (The Magazine of Art, VIII.)

Folnesics, J. Die Wiener Kunstgewerbeschule auf der Pariser Weltausstellung. (Decorative Kunst, IV. 1.)

Finnland auf der Pariser Weltausstellung. (Decorative Kunst, IX.)

Genuys, Ch. Les Palais des Champs-Élysées. (Revue des arts déc. 4.)

Geffray, G. Promenades à l'exposition. (Gazette des Beaux-Arts, VII.)

Györgyi K. Ungarisches Kunstgewerbe auf der Pariser Weltausstellung. (Pariser Weltausstellung in Wort u. Bild, 20.)

Györgyi K. Kunstgewerblicher und gewerblicher Unterricht Ungarns. (Pariser Weltausstellung in Wort u. Bild, 21.)

Hiatt, Ch. Paris Exhibition. (The Poster 1900. IX.)

M. G. Die decorative Kunst in den Ausstellungs palästen der Esplanade des Invalides. (Decorative Kunst, X.)

Mourey, G. Art Nouveau Bing. (The Studio, 89.)

Radisics, E. L'exp. rétrospective de la Hongrie. (Gaz. des Beaux-Arts, X.)

Bütor és belső berendezés.

Abels, L. Wiener Tischlerarbeit auf der Pariser Weltausstellung. (Das Interieur, IX.)

Deutsche und österreichische Möbel in Paris. (Decorative Kunst, IX.)

Französischer Mobiliar auf der Weltausstellung. (Decorative Kunst, X.)

Folnesics, J. Das französische Interieur auf der Pariser Weltausstellung. (Das Interieur, X.)

Genuys, Ch. Les essais d'Art moderne dans la décoration intérieure. (Revue des arts déc. VIII.)

Hofmann, A. Das Zimmer und sein Geräth auf der Weltausstellung. (Kunst u. Handwerk, XI.)

Muthesius, H. Englische Innenkunst auf der Weltausstellung. (Decorative Kunst, IV. 1.)

Ékszerészet.

Bénédite, L. La Bijouterie et la Joaillerie à l'Exposition. (Revue des Arts décoratifs, VII/VIII.)

Bénédite, L. Le Bijou à l'Exposition. (Art et Décoration, IX.)

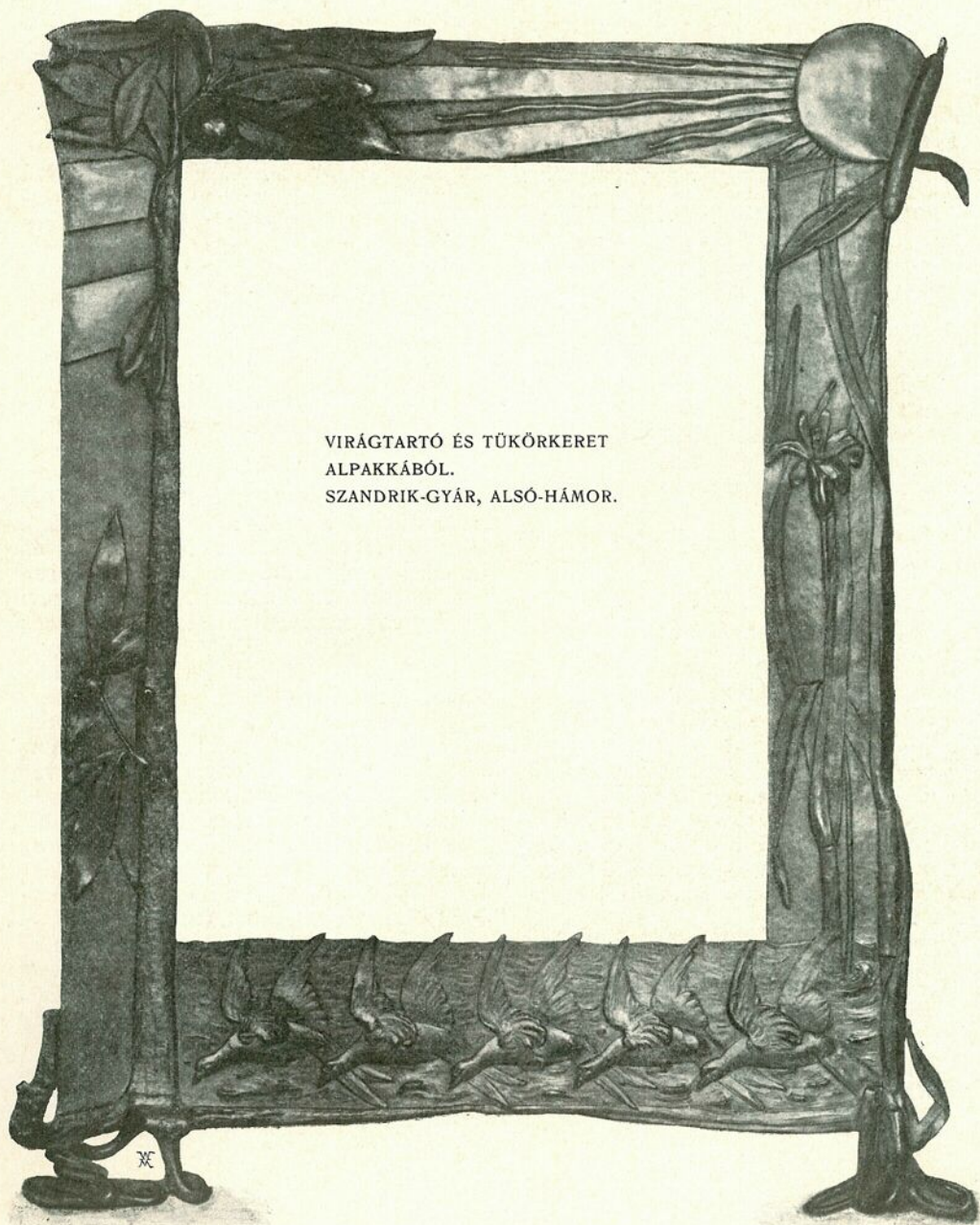
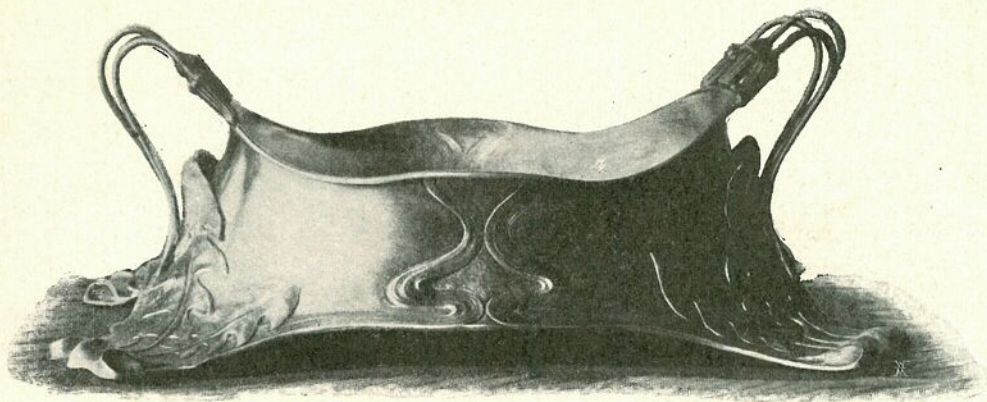
C. Französischer Schmuck. (Decorative Kunst, XI.)

Die Goldschmiedekunst auf der Weltausstellung. (Kunst u. Handwerk, XI.)

KÁVÉ- ÉS SZIVARKÉSZLET,
GYÜMÖLCSTARTÓ ALPAKKÁBÓL.
SZANDRIK-GYÁR, ALSÓ-HÁMOR.

VIRÁGTARTÓ ÉS TÜKÖRKERET
ALPAKKÁBÓL.
SZANDRIK-GYÁR, ALSÓ-HÁMOR.